

nfu

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede

NDS – Mii leat dás du dihtii

NDS – Norgga Doaibmahehttejuvvon olbmuid Searvi

E-poasta: post@nfunorge.org

Tif: 22 39 60 50

www.nfunorge.org

Sisdoallu

Mii leat dás du dihtii Álki lohkat	s. 4
Bearrašiidda geain leat smávva mánát Mii ovddidit du ášši Álki lohkat	s. 6
Bearrašiidda geain leat skuvlamánát Mii ovddidit du ášši Álki lohkat	s. 8
Sutnje gii hálida bargat Mii ovddidit du ášši Álki lohkat	s. 10
Sutnje gii hálida iežas ruovttu Mii ovddidit du ášši Álki lohkat	s. 13
Doaimmat astoáiggis Mii ovddidit du ášši Álki lohkat	s. 16
Albma luopmu Mii ovddidit du ášši Álki lohkat	s. 19
Buorre dilli boarástunbeaivái Mii ovddidit du ášši	s. 20
Sidjiide geain váilu eanemus Álki lohkat	s. 23
Mii leat joavdan guhkás Álki lohkat	s. 24
Mii dárbbášit du! Álki lohkat	s. 26
NDS prinsihpat	s. 27

Mii leat dás du dihtii

Lea gáibideaddji leat eadnin dahje áhččin – earenoamážit jus dus lea doaimmahehttejuvvon mánná. Ii oktage galggaše dovdat iežas okto dakkár dilis. Norgga Doaimmahehttejuvvon olbmuid Searvi (NDS) lea ášahuvvon dan várás ahte dahkat árgabeaivvi álkibun doaimmahehttejuvvon olmuide ja sin bearrašiidda. Min ulbmil lea ášahit servodaga masa buohkat heivejit.

NDS lea sihke dutnje geas alddis lea doaimmanhehttehus – ja dutnje gii leat dakkár bearrašis gos lea doaimmahehttejuvvon olmmoš. Mii oaiivildit ahte diehtu lea dehálaš vai bearrašat ožžot dan doarjaga maid

dárbbasit. Danin fállat bagadallama ja lágidit kurssiid miellahtuidasamat. Mis leat fáldadagat váhnemiidda geat leat iešguđet dásis eallimis, oappáide ja vieljaide ja alcceseaset sidjiide geain leat doaimmanhehttehusat.

Makkár veahki lea dus vuoigatvuohta oažžut? Movt galggat oažžut dan veahki maid bearaš dárbbasa? Lea go suohkana mearráduš du oaiivila vuostá? NDS:as leat lánkačeahpit ja eará mielbargit geat nevvot ja veahkehit miellahtuid diekkár áššiin. Mii diehtit ahte ii leat álki oažžut juste dan veahki maid olmmoš dárbbasa. Danin mii leat dás du dihtii.

NDS:s leat badjel 7.000 miellahtu miehtá Norgga. Čuđiid mielde luohttámušolbmot ja doaimmalaš miellahtut lágидit kurssiid, čoahkkimiid ja eará lágидemiid birra jagi.

Seammás bargat mii maid oažžut buoret eallindili boahttevuhthii doaimmahehttejuvvon olbmuide. Dan mii bargat go váikkuhit politihkkáriid ja eiseválddiid. Mis leat oktavuodát sihke stáhtaráđiiguin ja eará guovddáš politihkkáriiguin, ja leat dávjá mielde gulahallamiin go ođđa lágat ja njuolggadusat galget hábmejuvvot. Dasa lassin leat mii mielde mánggain bargojoavkkuin sihke našuvnnalaš ja báikkálaš dásis. Searvvis lea maid njuolgg

Álki lohkat

Norgga Doaimmahehttejuvvon olbmuid Searvi (NDS) áigu dahkat árgabeaivvi geahppaseabbon doaimmahehttejuvvon olbmuide. Min mihttomearri lea servodat masa buohkat sáhttet searvat.

Mii lágидit kurssiid doaimmahehttejuvvon olbmuide ja sin váhnemiidda. Kurssiin besset sii oahppat makkár veahki sáhttet oažžut.

Mis leat juristtat ja eará mielbargit. Sii sáhttet neavvut ja bagadallat.

Mis leat 7.000 miellahtu.

NDS čoahkkimastá dávjá politihkkáriiguin. Mii bivdit sin lámčit buoret eallindili doaimmahehttejuvvon olbmuide.

oktavuohta báikkálaš politihkkáriidda ja suohkana áirasiidda. Buot dat addá midjiide vejolašvuoda ovddidit buoret birgenlági doaimmahehttejuvvon olbmuide ja gozihit sin vuoigatvuodaid.

**Bearrášiidda geain
leat smávva mánát**

Buot smávvamánna váhnemiin leat ollu beaivválaš barggut. Muhto bearrašiin gos lea doaimmahehttejuvvon olmmoš, lea árgabeaivi vel garraseabbo. Danin lágida NDS kursse dutnje geas leat doaimmahehttejuvvon smávva mánát. Kurssiin oahpat earet eará movt dearvvašvuodabálvalus galgá čuovvut du dili.

Soaitá du mánna dárbbasit earenoamáš-pedagogalaš veahki. Kurssiin mitalit makkár vuoigatvuođat mánás leat, ja makkár fáaldagat gávdnojit. Bearrašii sáhtta fállat iešguđet lágan vuoigastanfáaldagaid; nugo omd.fáaldagaid mat heivejit máná dillái ruovttus - dahje sierra ássanbáikki vuoigasteapmái. Fáaldagat heivehuvvojit bearraša dárbbuide.

Mii láchit vejolašvuoda miellahtuide juogadit vásáhusaid. Go boadát amas dilálašvuhii, oaččut buriid ráđiid earáin geat ieža leat seamma dilis leamaš ovdal. Dat lea stuora ávkin sihke doaimmahehttejuvvon olbmo vieljaide ja oahppáide ja maiddái sin váhnemiidda. Mii gohčodit dan seamma dássásaš bargun. Searvvis mii bargat veahkkálagaid.

Álki lohkat

Mii lágidit kurssiid váhnemiidda geain leat smávva mánát. Doppe sii ohppet makkár veahki doaimmahehttejuvvon mánna sáhtta oažžut. Ovdamearkkadihte gullet sii movt bearaš sáhtta oažžut mánnageahčči.

Min miellahtut besset maid deaivvadit ja ságastallat vásahusaideaset birra. Sii sáhttet maid deaivvadit dušše

NDS láchá maid eará ávkkálaš deaivvadand ilálašvuodaid. Báikkálaččat mii lágidit earet eará juovlafaasttaid, geassedeaivvademiid ja mátkkiid. Min mielas lea dehálaš lágidit maiddái gehppes deaivvademiid. Muhtomin lea hávski beassat dušše hávskohallat earáiguin. Ollugat leat ožžon odđa ustibiid NDS miellahttovuoda geažil.

Mii ovddidit du ášši

Min áigumuš ii leat dušše dat ahte doarjut du dál ja dás. NDS bargá maid dan badjelii ahte smávvamánna bearrašiid fáaldagat šaddet nu buorit go vejolaš.

NDS lea earet eará leamaš ánggirit mielde ovddideamen “Movt minguin?” proševtta. Dat lea fáaldat váhnemiidda geain leat doaimmahehttejuvvon mánát. Ii leat dušše mánna ieš gii dárbbasa veahki - olles bearaš dárbbasa doarjaga. Doaimmahehttejuvvon mánna dagaha lassi hástalusaid bearrašii. “Movt minguin?” veahkeha váhnemiid bisuhit oktavuoda.

suohtastallama dihtii.

Mii bivdit politihkkáriid láchit buoret fáaldagaid bearrašiid geain lea doaimmahehttejuvvon mánna.

Mii leat leamaš mielde bargamin proševttain man namma lea “Movt minguin?” Prošeakta veahkeha váhnemiid buoret ovtastallamii.

Bearrašiidda geain leat skuvlamánát

8

Doaibmahehttejuvvon mánát leat dego buot eará mánát; sii ohppet iežaset ahkásaččain. Danin lágida NDS kurssiid ja muitala makkár vuoigatvuodát ja vejolašvuodát mánás leat skuvllas. Mii áigut veahkehit du, vai du mánná beassá vázzit skuvlla ovttas iežas ahkásaččaiguin, oappáiguin ja vieljaiguin ja earáiguin lagas birrasis. NDS hálida dakkár skuvlla gosa buohkat sáhttet searvat.

Diedát go makkár vuoigatvuodát du mánás leat skuvllas? Buot mánáin lea vuoigatvuohta oažžut oahpu, riegádeami rájes gitta joatkaskuvlla rádjái. Muhto muhtun báikkiin leat suohkaniin sierra skuvllat doaibmahehttejuvvon mánáide. Ja mánát eai oaččo earenoamáš-pedagogalaš veahki jus eai vácce dihto skuvlla. Suohkaniin ii leat lohpi nie bargat, ja NDS oahpaha ja doarju váhnemiid geat eai oaččo dan fáldalaga maid sis leat riekti oažžut.

Doaibmahehttejuvvon mánát dárbbasit earenoamáš-pedagogalaš fáldalagaid. Dávjá lea guhkes ja váttis bargu oažžut áigái dakkár oahpahanmálliid ja oahpponeavvuid. Muhto ii álo dárbbasit guoros giedaid álgit. NDS bargá dan ala ahte mii galgat čohkket vásáhusaid mat juo gávdnojit earenoamáš-pedagogalaš fágasuorggis, vai beassat daid atnit ávkin boahttevaš ohppiide ja oahpaheddjiide.

Mii ovddidit du ášši

Go skuvlla sisdoalu galgá buoridit, de galget rievdadusat boahtit ávkin maiddá mánáide geain leat earenoamáš dárbbut. Danin bargá NDS eiseválddiiguin ja oahpahasministariin, vai skuvla šaddá buoret buot mánáide Norggas.

Min mihttomearri lea dakkár skuvla mii heive buohkaide. Báhpira alde lea dát maiddá almmolaš politihkka Norggas. Muhto duohtavuodas leat ollu suohkaniin ain sierra skuvllat mánáide geat dárbbasit earenoamáš-pedagogalaš veahki. Ja mángga sajés riikkas huksejit dál nugohčoduvvon “nannejuvvon skuvllaid”. Danin mii bidjat garra deattu politihkkáriidda ahte sii fertejit jorgalahttit dákkár ovdáneami. Mii gáibidit skuvlla buohkaid várás - maiddá duohta dilis.

Álki lohkat

Mánát ohppet iežaset ahkásaččain. Danin hálida NDS skuvlla mii heive buohkaide. lešguđet lágán mánát galget beassat vázzit seamma skuvllas. Min kurssiin mitalit makkár vuoigatvuodát mánáin leat.

Mánát geain leat earenoamáš dárbbut berrejtit vázzit seamma skuvllas go earát. Muhto muhtin báikkiin Norggas ii leat nu. NDS addá čielga dieđu eiseválddiide: Skuvla galgá leat buohkaide.

10

Sutnje gii hálida bargat

Sáhhtá leat stuora hástalus doaimmahehttejuvvon olbmuid gávdnat sáji bargoeallimis. Veahki sáhhtá oažžut NDS kurssiin ja ráđđeaddiin. Gávdnojit ollu ovdamearkkat mat čájejit ahte doaimmahehttejuvvon olbmot nákejit bargat buori barggu dábálaš fitnodagain. Danin mii bargat dan badjelii ahte dábálaš fitnodagat galget heivehuvvot doaimmahehttejuvvon olbmuid maid.

Min jurdda lea ahte doaimmahehttejuvvon olbmui galgá leat riekti beassat bargat. Eai buohkat diehtelas sáhte bargat olles bargobeavvi; ovccis njealji rádjái. Muhto buohkain lea dárba beassat bargat juoidá mas lea ávki ja beassat ovtastallat eará olmuiguin. Danin bargá NDS dan badjelii ahte mis galggaše leat fitnodagat main leat bastevaš heivehuvvot bargosajit lassin sin dábálaš doaimmaide.

Ollu váhnemat leat eahpesihkkarat ožžot go sin mánát barggu maŋŋá go leat geargan skuvllas. Dát lea dehálaš fádda min kurssiin. Doaimmahehttejuvvon oahppit berrejit oažžut veahki bidjat alceseseat mihttomeari mii guoská skuvlii ja boahstevaš bargoeallimii. NDS doalaha oktavuodaid skuvllaiguin ja bargokántuvrrain, ja mii ávžžuhit sin ovttasbargat. Dain báikkii gos leat lihkestuvvan dáinna bargguin, oaidnit buoriid vásáhusaid.

Mii ovddidit du ášši

Olbmot geain leat doaimmanhehttehusat vásihit dávja ahte sin eai árvvoštala duodalaččat go sii geahččalit ohcat barggu. ”It don gal dárbaš barggu gii oáččut lámisvuoda ruđaid”, vástidit muhtumiidda. NDS bargá dan badjelii ahte doaimmanhehttejuvvon olbmot oččoše maidá eará bargguid go dakkáriid mat leat fásta sidjiide heivehuvvot. NDS bargá maid dan badjelii ahte sii geat hálidit galget oažžut sáji suohkaniid beaveruovttuide. NDS bargá dan badjelii ahte tariffa-šiehtadusat ja eará

vuoigatvuohta bargiid namas galget guoskat maidá doaimmanhehttejuvvon olbmuid.

Mii bargat maid váikkuhit oahpahaspolitihka. NDS lea mielde Oahpahasdirektoráhta geavaheddjiid forumas. NDS oahpahaspolitihkalaš lándegoddi bargá oahpahasain našuvnna dásis – ja báikkálaš skuvlaoktavuođat sáhhtet ovddidit du áššiid gažaldagain mat gusket skuvlafálaldagaide ja earenoamáš-oahpahas doaimmaide.

Álki lohkat

Sáhhtá leat váttis oažžut barggu go lea geargan skuvllas. Danin mii fállat miellahtuide rávvagiid ja veahki. Mii hálidit ahte doaimmahehttejuvvon olbmot galget oažžut barggu dábálaš fitnodagain.

Danin berrejit skuvllat ja bargokántuvrrat ovttasbargat. Sii sáhhtet veahkehit nuoraid plánet boahsteáiggi.

NDS váikkuha oahpahasii Norggas. Mii ovttasbargat earet eará Oahpahasdirektoráhtain.

Sutnje gii hálida iežas ruovttu

Norgga lágat leat čielgasat; dus lea riekti oažžut veahki doppe gos orut. Liikká vásihit ollugat ahte eai oaččo dan veahki maid dárbbasit. De sáhtta ge leat ávkin go dieđát makkár rievttit dus leat, ja maid galggat bargat vai oaččut rievttis fálaldaga. Dan oahpat min kurssiin.

Álki lohkat

Dus lea vuoigatvuohta oažžut veahki doppe gos ásat. Muhto eai buohkat dovdda ahte sii ožžot dan. Min kurssiin oahpat makkár rievttit dus leat. Doppe oahpat movt galggat oažžut dan veahki maid dárbbasat.

Olbmot eai leat ovttaláganat. NDS dáhttu heivejit bálvulusaid guđege dárbbu mielde.

Pearsuvnnalaš veahkkefálaldat maid geavaheaddji beassá stivret, lea buorre čoavddus. Dat mearkaša ahte geavaheaddji ja veahkebargi ráhkadeaba čielga soahpamušaid. Nie heivehuvvo veahki geavaheaddji dárbbuid mielde.

Min jurdda lea ahte doaibmahehttejuvvon rávis olbmuin galgá leat riekti oažžut iežaset ruovttu. Muhto dat ii leat nu álki go orro leamen. Ollu suohkanat gáibidit ahte galgá fárret dihto ássanbáikái jus galgá oažžut veahki. NDS oaivvilda ahte dát rihkku Norgga lága, ja mii addit ávkkálaš rávvagiid sidjiide geat šaddet diekkár váttis dillái.

Olbmot eai leat ovttaláganat, danin leat maid doaibmahehttejuvvon olbmuin iešguđetlágan dárbbut. Dan dihte bargá ge NDS dan badjelii ahte juohkehaš galgá oažžut bálvalusa mii heive juste su eallindillái. Fálaldat galgá heivet juohkehačča dárbbuide, eai ge lossa almmolaš vierut ja dábit galgga leat hehttehussan.

Mii ovddidit du ášši

NDS lea garra váikkuheaddji dasa ahte buohkat galget oažžut dan veahki maid dárbbasit - iežaset ruovttuin. Dál geavaha suohkan olbmuid geat barget dábalaš bargovuođu (turnusis) doaibmahehttejuvvon olbmuide veahkin. Dat dagaha ahte ovttalaš mánuš sáhttet vaikko man ollu iešguđetlágan olbmot finadit geavaheaddji ruovttos. Mii geahččalit oažžut politihkkáriid ipmirdit ahte dát ii leat buorre čoavddus.

Eará vuohki movt fállat veahki, sáhtta leat ahte geavaheaddji sáhtta leat mielde stivremin. Dát mearkaša ahte juohkehaš čatná alccesis veahkebargiid ja siehtta singuin goas dárbbaslaš veahkki galgá addojuvvot. Dieinna lágiin heivejit bálvalusat buorebut juohkehažžii, ja vásáhusat čájehit ahte dat ii dárbbas máksit eanet go otná fálaldagat.

14

“Mii addit miellahtuidasamet
vejolašvuođa juogadit vásáhu-
said. Go boadát amas dillái,
sáhtát oažžut buriid ráđiid
earáin geat ovdal leat leamaš
seamma dilis.”

“Makkár veahki lea dus riekti
oažžut? Movt galggat bargat vai
bearaš oažžu dan dan veahki
maid dárbbáša? Lea go suohka-
na mearrádus du oiavila vuostá?
Diekkár gažaldagaid vástida
NDS beaivválaččat.”

Doaimmat astoáiggis

Ollugat doivot ahte doaibmahehttejuvvon olbmot eai sáhte searvat seamma astoáiggedoaimmaide go earát. Muhto manne sii eai galggaše sáhttit leat mielde diekkár doaimmain? Go mii váldit falástallanservviiguin oktavuoda, de sii eai goassege biehttal. Mii bargat sihke guovddáš ja báikkálaš dásis dan badjelii ahte doaibmahehttejuvvon olbmot galget sáhttit searvat falástallamiidda ja eará astoáiggefálaldagaide.

Min jurdda lea ahte doaibmahehttejuvvon olbmui galgá leat riekti beassat searvat dábálaš kultur- ja astoáiggedoaimmaide. Dát ii guoska dušše nuoraide. Rávis olbmot maid galget oažžut vejolašvuoda lášmmohallat ja lihkadit. Ja buohkat galget oažžut vejolašvuoda searvat searvebargguide. Ollugiidda lea stuora illun beassat leat mielde lávlunjoavkkus, searvegotebarggus, álbmotdánsa joavkkuin ja eará kulturdoaimmain.

Doaibmahehttejuvvon olbmot dárbbaišt dávjá veahki jus galget beassat searvat doaimmaide astoáiggis. Muhtun suohkanat

fertejtit seastit ruđa, ja eai juollut doarjagiid astoáiggedoaimmaide. Muhto jus čehpet deavdá ohcanskovi, de lea mángii vejolaš oažžut veahki!

Mii ovddidit du ášši

NDS oaivvilda ahte buohkat galget beassat searvat falástallan searvvi hárhallamiidda. Dat guoská sihke mánáide, nuoraide ja rávisolbmuide. Doarjjaolbmot ja astoáiggi bargit sáhttet ovttas falástallanservviin heivehit hárhallamiid nu. Go bures ovttasbargá ruovttubálválusain, de lea vejolaš oažžut maiddá doaibmahehttejuvvon rávisolbmuid searvat

Mii hálidat maid oažžut doaibmahehttejuvvon olbmuid mielde gilvuide. Falástallamis leat njuolggadusat mat mearridit dan - ja mii gozihit ahte dat vejolašvuolta geavahuvvo. NDS doalaha oktavuodaid falástallanservviiguin báikkálaččat ja riikka dásis, ja mii sávvat ahte boadus livččii ahte oažžut buoret hárhallan-vejolašvuodaid doaibmahehttejuvvon olbmuide.

Álki lohkat

Ollu doaibmahehttejuvvon olbmot sáhtte searvat falástallamiidda. Mánggas doivot ahte dat lea nu váttis. Dan ii jáhke NDS. Mii geahččalit oažžut buohkaid searvat.

Maiddá rávisolbmot fertejtit beassat searvat doaimmaide. Danin berret dieđihit hárhallamiidda.

NDS ovttasbargá falástallanservviiguin. Mii dáhttut sin lámčit dili olbmuid gain leat doaimanhehttehusat.

Mii hálidit ahte buohkat galget beassat searvat kultureallimii. Dat sáhtta leat álbmotdánsa dahje bargu searvegottis.

Albma luopmu

Buohkat dárbbášit duollet dálle albma luomu. Muhto olbmuid geain leat earenoamáš dárbbut lea oalle veadjemeanttun jurddašit ahte sii beasaše bartii vuolgit vahkkoloahpa dahje vahku lieggariikkaide. Muhto dárbbáša go leat nu? NDS ohcá čovdosiid mat dagaše vejolažžan doaibmahehttejuvvon olbmuid beassat vuolgit lupmui - nu ahte dat ii buvttáše nu stuora liigegoluid.

Dus lea riekti oažžut veahki, beroškeahtta gos orut dán riikkas. Muhto eai leat nu beare galle doaibmahehttejuvvon olbmo geat besset atnit ávkki dán rievttis. Mii bargat dan badjelii ahte dus galgá leat riekti oažžut fárrui du mielamielde ja du dárbbuid mielde doarjjaolbmo go leat luomus.

Buorre luopmu sáhtta leat NDS geassedeaivvadeapmi. Juohke geasi lágidit mii geassedeaivvadeami. Dat lea dutnje luopmu gos maiddá beasat oahppat searvebarguid.

Mii ovddidit du ášši

NDS oaivvilda ahte dus galgá leat riekti oažžut doarjjaolbmo luomu. Muhtun suohkanat gáibidit ahte doaibmahehttejuvvon olmmoš galgá máksit doarjjaolbmo mátkegoluid, orruma ja bálkká. Dát lea vuoigatmeanttun caggi maid NDS áigu njeaidit. Mii gáibidit ahte juohkehaš galgá oažžut seamma veahki luomus go muđui oažžu ruovttus.

Sihkkarstin dihtii doarjjaolbmo luomu, geahččalit mii váikkuhit Stuoradikki ja Ráđđehusa. NDS lea maid mielde Sosiála- ja dearvvašvuođadirektoráhta iskkadeamis mii guoská doaibmahehttejuvvon olbmuid luopmodábiide. Ulbmil lea čohkket dieđuid dan birra movt doaibmahehttejuvvon olbmot háldivčče luomu, vai buoremus lági mielde nákešedje láchčit luomu buohkaide.

Álki lohkat

Buohkat dárbbášit luomu. Maiddá olbmot geain leat doaibmanhehttehusat. NDS bargá dan badjelii ahte dat šattašii vejolažžan buohkaide.

Odne lea nu ahte buot suohkaniin ii oaččo mielde doarjjaolbmo lupmui. NDS gáibida ahte buohkat galget oažžut doarjjaolbmo go vulget lupmui.

Danin mii bargat váikkuhit Stuoradikki ja Ráđđehusa. Mii oaivvildit ahte buohkain lea riekti beassat albma lupmui.

Buorre dili boarástunbeaivái

Makkár vuorasolbmo eallima son doaibmahehttejuvvon olbmot háldivčče? Movt sii háldit geahpedit bargguid? Dát gažaldagat šaddet eanet ja eanet dehálažžan NDS:ii. Go dearvvašvuoda dikšun lea nu ollu buorránan, de ellet doaibmahehttejuvvon olbmot dál guhkit go ovdal. Boares olbmuid dili buorideapmi lea odđa bargosuorgi NDS:as. Mii háldit oahppat eanet dán joavkku dárbuid ja sávaldagaid birra.

Álki lohkat

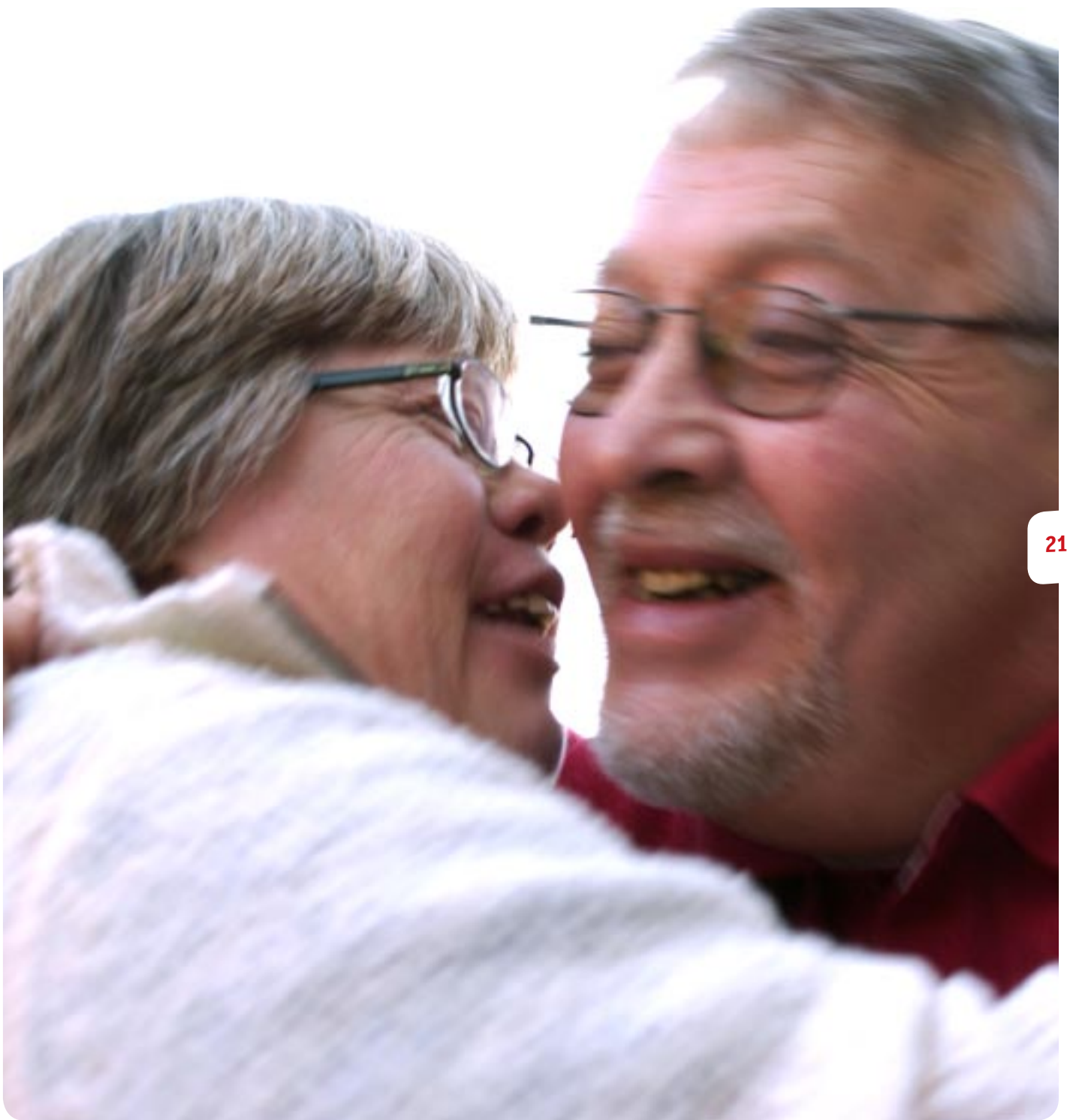
NDS bargá oažžut buori dili boarástunbeaivái buot olbmuide.

Mii háldit sierra politihka hábmet vuoras doaibmahehttejuvvon olbmuide.

Mii ovddidit du ášši

Mii oaivildit ahte lea dárbu álggahit vuorasolbmuid birra ságastallama doaibmahehttejuvvon olbmuid áššiin. Ollugat sis leat bargguin, muhto eai soaitte háldit bargat olles eallenáiggi. Muhtumat boarásnuvvet maid johtileappot go earát. Go barggu geahpeda, de lea dehálaš ahte gávdnojit eará fálaldagat doaibmahehttejuvvon olbmuide. Mii oaivildit ahte almmolaš eiseválddit galget lámčit buori dili buohkaide boarástunbeaivái.

NDS lea mielde referánsajoavkkus mii bargá ovddidanprošeavttain Doaibmahehttejuvvon olbmuid boarásnuvvan. Prošeavtta bargit čohkkejit dál dieđuid ja ideaid dan birra movt galggašii lámčit buori politihka dán suorggis. Dán oktavuodas leat min miellahtut dehálaččat: Sii han buoremusat dovdet gokko váttisvuohđat deddet eanemusat, mii galgá leat vuodđun politihka hábmemis.

Sidjiide geain váilu eanemus

NDS oaivvilda ahte mii galgat čájehit beroštumi eará riikka doaimmahehttejuvvon olbmuid, earenoamážit goalmát máilmmis. Riikkaidgaskasaš bargguid bokte mii doarjut demokrátalaš servviid ovddidanbargguid doaimmahehttejuvvon olbmuid várás - sihke ruđalaččat ja maiddái vásáhusaiguin.

NDS lea okta Atlas-ovttastusa servviin. Dát ovttastus veahkeha doaimmahehttejuvvon olbmuid riikkain gos lea váddáseamos dilli. Atlas-ovttastusas lea sierra ruhta maid ožžot riikkaid ruhtačoahkkinašuvnnain, maŋemus ruhtačoaggin lei TV-akšuvdna 2002. Ovttastusas lea maid čanastat Norgga eiseválddiide ja NORAD:ii.

Okta NDS válodáššiin lea geafivuođa vuostá sohtan. Mii doarjut goalmát máilmmi servviid, ja mii juohkit dieđuid riikkaid gaskasaš doarjjaortnegiid birra. Diet ortnegat, ja ON politihkka doaimmahehttejuvvon olbmuid várás, lea dehálaš vuodđun organisašuvnnaid bargguide iežaset riikkain.

Álki lohkat

NDS doarju doaimmahehttejuvvon olbmuid eará riikkain.

Mii leat mielde Atlas-ovttastusas. Dát ovttastus veahkeha geafes riikkaid organisašuvnnaid.

Mii leat joavdan guhkás

Vaikko ollu ain váilu ge, de leat mii ankke joavdan oalle guhkás bargguin ahte oččodit ovttadássásašvuoda, searvama ja vuoigatvuodaid doaibmahehttejuvvon olbmuide.

Dušše muhtun logenar jagiid dás ovdal ledje doaibmahehttejuvvon olbmot vajálduvvan joavku. Almmolaš fálaldagat mat gávdnojedje, ledje dájvá hui heittohat, ja bearrašat rahče okto ovddasvástádusain ja fuolahemiin.

Dat lei ge sivvan dasa go Norgga Doaibmahehttejuvvon olbmuid Searvi vuodđuduvvui jagis 1967. NDS gáibidi ahte ferte leat almmolaš ovddasvástádus lámčit oahpu ja bálvalusaid doaibmahehttejuvvon olbmuide, nugo buot eará olbmuide.

Min vuosttaš vuoitu lei go mearriduvvui oktasaš vuodđoskuvlalahka jagis 1975. De ožžo buohkat vuoigatvuoda vázzit skuvlla. Ovdal dien áiggi ii lean buot doaibmahehttejuvvon mánáin dat vejolašvuoha. Ođđa lámka mearridii ahte buohkain lea vuoigatvuoha ja geatnegasvuoha vázzit skuvlla, ja ahte buohkat galget čálihuvvot ruovttubáikkis skuvlii.

Nubbi stuora vuoitu lei ovddasvástádus-nuppástus. Ovdal lei eahpečielggas geas lei ovddasvástádus doaibmahehttejuvvon olbmuide. Muhtun bálvalusat ledje suohkaniid ovddasvástádus ja eará bálvalusat ledje fas fylkasuohkaniid ovddasvástádus. Olbmo orrunbáiki, eai ge olbmo dárbbut, mearridedje ollu makkár fálaldagaid ožžo. Ovddasvástus-nuppástus mii bođii 1991:as rievdadii dien dili. Dan maŋŋá ožžo doaibmahehttejuvvon olbmot rievtti oažžut dábálaš suohkana bálvalusaid, ja sii besse mielde dábálaš dearvvašvuoda dikšui.

Dál gal lea dábálaš ahte doaibmahehttejuvvon mánát besset bajásšaddat iežas bearrásis, ja besset iežaset lagasbirrasa mánáidgárdái - sii leat oassin lagasbirrasis nugo eará mánát ge.

NDS:as leat 19 fylkasearvvi ja 230 báikkálaš searvvi. Mii ovttasbargat organisašuvnnaigguin Norggas, Davviriikkain, Eurohpás ja eará osiin máilmmis.

Álki lohkat

NDS vuodđuduvvui jagis 1967. Mii leat olahan ollu dan rájes.

Min vuosttaš vuoitu lei vuodđoskuvlalahka. Dat attii buohkaide vuoigatvuoda vázzit skuvlla.

Nubbi vuoitu lei ovddasvástádus-nuppástus. Dat attii buot doaibmahehttejuvvon olbmuide vuoigatvuoda oažžut dárbbalaš bálvalusaid suohkanis.

Buot doaibmahehttejuvvon mánát besset dál orru iežaset bearrašiin ovttas.

NDS:as leat 19 fylkasearvvi ja 230 báikkálaš searvvi.

Mii dárbbášit du!

NDS lea miellahttoorganisašuvdna. Dat mearkkaša ahte leat miellahtut geat stivrejit min organisašuvnna demoktariija bokte. Leat min luohkkevaš olbmot ja miellahtut geat lágidit doaimmaid mat mis leat miehtá riikka.

NDS lea organisašuvdna doaimmahehttejuvvon olbmuid lagas olbmuid, eará berošteddjiide - ja ii unnimusat sidjiide gain leat doaimmahehttehusat. Doaimmahehttejuvvon olbmot leat dehálaš resursan organisašuvnna, ja ollugat sis leat čeahpes sága ovddideaddjit. Mii lágidit sierra kurssiid sidjiide geat hálidit searvat luohkkevašdoaimmaide. NDS lágida doarjjaolbmo luohkkevašolbmuid gain leat doaimmahehttehusat, jus sii iežaa dan dáhttot. Nie galget sii oažžut veahki geahčadit báhpriid ja ráhkkaniid čoačkkimiidda.

Álki lohkat

Miellahtut leat dehálaččat Norgga Doaimmahehttejuvvon olbmuid Searvá. Sii dat mearridit organisašuvnna. Ja sii barget dehálaš barggu miehtá riikka.

Mii dáhttot áinnas olbmuid bargui gain leat doaimmahehttehusat. Don oaččut veahki lohkat áššebáhpriid ja ráhkkaniid čoačkkimiidda.

NDS prinsihpat

1. Olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea seamma árvu, sis leat seamma vuodđodárbbut ja vuoigatvuođat go buot eará olbmuiin.
2. Olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea seamma riekti eallimii go earáin.
3. Olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea riekti oažžut duohta váikkuhanfámu ja sii galget beassat ieža mearridit.
4. Olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat ja bearrašat geain okta bearrašis lea doaibmahehthtejuvvon, lea riekti oažžut heivehuvvon bálvalusaid ja ruhtadoarjagiid.
5. Olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea riekti oažžut seammadássásaš heivehuvvon oahpahusa buot skuvladásiin, seamma organisatoralaš rámmaid siste go earát ge.
6. Rávis olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea riekti oažžut iežaset ássanbáikki.
7. Rávis olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea riekti beassat návddašit seksuálalaš eallima ja ovttaseallima mielaset mielde.
8. Rávis olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea riekti oažžut barggu.
9. Olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea riekti beassat searvat dábálaš kultur- ja astoáiggedoaimmaide.
10. Olbmuiin geain leat doaibmanhehthtehusat lea vuoigatvuohta doalahit iežaset beroštussearvvi mii ovddida ja goziha sin vuoigatvuođaid joksat seamma dássásašvuođa buot surggiin servodagas.

www.nfunorge.org